

Seminaria tematyczne dla członków Lokalnych Grup Wsparcia i koordynatorów polskich projektów URBACT – relacja ze spotkania w Katowicach

W dniach 4-5 kwietnia br. w Katowicach odbyło się **drugie seminarium tematyczne** dla członków Lokalnych Grup Wsparcia i koordynatorów polskich projektów URBACT. Spotkania są realizowane w ramach współpracy partnerów Krajowego Punktu Kontaktowego URBACT (Związek Miast Polskich, Śląski Związek Gmin i Powiatów oraz Instytut Rozwoju Miast), Ministerstwa Rozwoju Regionalnego i Sekretariatu URBACT w Paryżu.

Celem seminariów jest powiększenie wiedzy członków Lokalnych Grup Wsparcia URBACT z polskich projektów na temat procesów rozwoju miast oraz wzmocnienie ich osobistych umiejętności współpracy w grupie, przeprowadzenia procesom rozwoju lokalnego, itp.

Lokalne Grupy Wsparcia, których powołanie stanowi obowiązkowy element realizacji projektów URBACT w każdym mieście partnerskim, są wyrazem powszechnej już europejskiej praktyki włączania wszystkich zainteresowanych danym tematem podmiotów w całość procesu – od etapu planowania do wdrażania i monitorowania zmian. W skład takich grup wchodzi przedstawiciele władz lokalnych i regionalnych, specjaliści danej tematyki, członkowie społeczności lokalnych, organizacje pozarządowe, lokalni liderzy, itd. Partycypowanie w każdym z etapów daje takim projektom siłę w trakcie realizacji i trwałość po ich zakończeniu.

W katowickim spotkaniu wzięło udział 38 osób. Tematem seminarium był zintegrowany rozwój i planowanie miast, które wciąż stanowią wyzwanie dla polskich miast, choć pojawiają się już pierwsze sygnały takich działań. Nieodłącznym elementem zintegrowanego rozwoju jest monitoring, który za pomocą zintegrowanych wskaźników mierzy stopień rozwoju.

Janusz Szewczuk, Ekspert Tematyczny URBACT, podkreślał znaczenie współpracy JST z wszystkimi otaczającymi je podmiotami – firmami, mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, samorządami pomocniczymi, instytucjami, itp. Wybierając miejsce do życia, mieszkańcy „głosują nogami” – stąd tak ważna jest wieloletnia perspektywa dzisiejszych decyzji, bo to one będą wpływać na rozwój danej gminy. Aby takie decyzje były podejmowane w najlepszy możliwy sposób, konieczna jest integracja zarówno horyzontalna, jak i wertykalna procesu ich przygotowania. Tymczasem obecnie w Polsce, rzadko kiedy mieszkańcy włączają się w fazę opracowywania strategii rozwoju gminy. Zintegrowane tworzenie Planu Rozwoju Lokalnego (PRL), którego częścią są Wieloletnie Plany Inwestycyjne, włączenie w PRL również inwestycji finansowanych ze środków pozagminnych - to jest jeden ze sposobów systematycznego i wielopłaszczyznowego planowania rozwoju lokalnego.

Cele strategiczne rozwoju gminy powinny być jasno określone w syntetyczny sposób, natomiast PRL jest narzędzie, które powinno być na bieżąco uaktualniane i modyfikowane w zależności od zmieniających się warunków zewnętrznych. W ten sam sposób – z jednej strony cały czas mając przed oczami cele strategiczne, a z drugiej sposoby ich osiągnięcia – powinno się dobierać projekty do realizacji, bo może się okazać, że czasem bardzo dobre jednostkowe projekty w niewielkim stopniu przyczyniają się do realizacji zintegrowanej wizji. Stąd projekty sektorowe nie zawsze przy podejściu zintegrowanym byłyby ujęte w planie inwestycji. Opracowanie strategicznego programu rozwoju gminy musi się odbywać z udziałem wszystkich interesariuszy. Warto wykorzystać narzędzia i wiedzę konsultantów zewnętrznych, jednak to społeczność lokalna musi określić kierunek swojego rozwoju.

Dr Grażyna Korzeniak z Instytutu Rozwoju Miast w Krakowie podkreślała rolę Lokalnych Grup Wsparcia w procesach planowania rozwoju miast, bo „miasta to złożona konstrukcja społeczno-gospodarczo-przestrzenna.”

Uczestnicy seminarium zapoznali się również z efektami kończącego się właśnie projektu URBACT LC-FACIL, którego polskim partnerem jest Bytom. W ramach projektu testowano narzędzie dotyczące Ram Referencyjnych Zrównoważonych Miast (RFSC). Około połowy tego roku narzędzie będzie już udostępnione w wersji finalnej. Jego celem jest pomoc w ocenie kierunków rozwoju miasta w sposób zintegrowany.

Podczas URBACT Cafe uczestnicy byli podzieleni na 3 grupy o stałym składzie, natomiast 2 zespoły ekspertów zmieniały grupy w zależności od sesji, moderując dyskusję na podane wcześniej tematy. W podsumowaniu eksperci odnieśli się do generalnych wniosków wyciągniętych przez wszystkie grupy. Janusz Szewczuk mówił o tym, jak trudno jest w projektach wyodrębnić element ekonomiczny; krótkoterminowa perspektywa opłacalności projektów w przypadku nieruchomości znacznie się wydłuża, bo rośnie wartość nieruchomości. Współodpowiedzialność za powodzenie projektu rodzi poczucie wspólnoty lokalnej. Niezwykle istotnym elementem jest odpowiedni dobór osób/konsultantów do projektów w obszarach o nagromadzonych problemach oraz właściwa polityka informacyjna skierowana w stronę mieszkańców. Andrzej Porawski, Dyrektor Związku Miast Polskich mówił o konieczności monitorowania procesów rozwojowych, aby integracja i zrównoważoność działań była stała. Mówimy tu zarówno o systemach wewnętrznej oceny miasta (np. RFSC czy System Informacji Przestrzennej, również jako integratory danych), jak i o zewnętrznych systemach (norweska KOSTRA, System Analiz Samorządowych Związku Miast Polskich, Monitor Rozwoju Miast). Jerzy Adamski, dyrektor Instytutu Rozwoju Miast w Krakowie podkreślił znaczenie integracji baz danych oraz określenia punktów odniesienia dla danej informacji. Powstające dokumenty strategiczne powinny być objęte obowiązkiem oceny wpływu danego dokumentu na konkretny obszar. Studium uwarunkowań musi jednoznacznie wyznaczać sposób zagospodarowania przestrzeni. Uczestnicy tej grupy zgodzili się, że rewitalizacja jest polem do integracji różnorodnych działań.

Janusz Szewczuk zauważył, że monitoring jest krytycznym punktem w rozwoju miast. Przy każdym projekcie musimy też oceniać, jak mocno ingerujemy w zastane otoczenie, ponadto nawet małe lokalne projekty są osadzone w szerokiej sytuacji globalnej i od niej częściowo uzależnione. Dlatego należy stale monitorować programy strategiczne.

Dr Grażyna Korzeniak uważa jednak, że zwłaszcza dokumenty długookresowe, takie jak strategie, są istotne i nie powinny być tak często zmieniane. Ważnym elementem porozumienia z mieszkańcami jest branie pod uwagę specyfiki lokalnej, bo zrównoważony rozwój to taki, który taką specyfikę i potrzeby lokalne bierze pod uwagę.

W podsumowaniu pierwszego dnia prelegencie wymieniali różne przykłady miast, które w planowy sposób zaprogramowały swoją przyszłość. I tak, przewidując problemy demograficzne, które są obecnie największym wyzwaniem stojącym przed miastami europejskimi, Drezno czy Halle (na terenach b. NRD) zainwestowały ogromne środki w rozwój wysokiej jakości edukacji na różnych szczeblach. Efektem tych działań jest obecnie trend w Niemczech wśród młodych rodzin (które same w sobie mają n największy potencjał rozwojowy dla miast) do osiedlania się w tych miastach ze względu na możliwość zapewnienia dobrego startu życiowego swoim dzieciom. Te miasta już kilkanaście lat temu dostrzegły znaczenie przestrzeni i demografii jako zasobów.

Drugi dzień seminarium poświęcony był na warsztaty prowadzone przez trenerów z Uniwersytetu Jagiellońskiego z zakresu definiowania rodzaju zadań w zależności od etapu realizacji całego projektu, doboru do zadania odpowiednich liderów oraz sposobu definiowania problemów. W dalszej części warsztatów okazało się, że znalezienie jednego, istotnego, wspólnego i jasno określonego problemu w obrębie np. miasta czy projektu jest procesem długotrwałym i nie zawsze zakończonym sukcesem. Stąd niezwykle ważny jest dobór grupy interesariuszy (o którym mowa była podczas seminarium w Poznaniu) – bo prawidłowy skład grupy umożliwi osiągnięcie konkretnych efektów. Podczas warsztatów uczestnicy zapoznali się również z narzędziami wyłaniania różnych typów przywódców w zależności od rodzaju realizowanego zadania.

Uczestnicy seminarium – koordynatorzy projektów i członkowie Lokalnych Grup Wsparcia polskich projektów URBACT – podkreślali przydatność organizacji tego rodzaju spotkań. Dla osób zaangażowanych w realizację tych projektów i potencjalnych liderów zmian w lokalnych środowiskach, szeroka wiedza na temat polityki miejskiej oraz treningi z umiejętności społecznych stanowią kapitał, który mogą wykorzystać w późniejszej pracy.

Kolejne seminarium tematyczne URBACT: 9-10 maja w Krakowie. Szczegóły programu oraz prezentacje z poprzednich spotkań na www.urbact.pl

Anna Nadolna